

ЦЕНТРАЛЬНИЙ ДЕРЖАВНИЙ ІСТОРИЧНИЙ АРХІВ УКРАЇНИ, м. ЛЬВІВ

Командування 33-го дивізіону легкої артилерії, м. Вільно
(назва фонду)
1933 – 1939 рр.

Фонд № 759
Опис № 1

1921 - 1939 рр.
(крайні дати документальних матеріалів)

ПЕРЕДМОВА

Процес формування артилерійських полків та дивізій Польського війська II Речі Посполитої розпочався у 1918 році і розтягнувся майже на 20 років. Так, у квітні 1931 року на базі 3-ої артилерійської роти був сформований 3-ій дивізіон піхотної артилерії. 1 квітня 1933 року цей підрозділ перейменований у 33-ій дивізіон легкої артилерії з місцем дислокації у Вільно (33 dal). У складі дивізіону були штаб, квартирмейстерство та три батареї (8 гармат калібру 77 та 4 гаубиці калібру 105).

У 1935-1938 рр. збільшилася чисельність особового складу та відбулося технічне переоснащення дивізіону. На початок II світової війни дивізіон нараховував дві батареї гармат калібру 75 та дві батареї гаубиць калібру 100. В мобілізаційно-матеріальному плані дивізіону підпорядковувалась мережа комунікацій укріпленого району Вільна.

Розпорядженням Міністерства військових справ у Варшаві від 31.12.1937 дивізіон отримав назву «33-ій Віленський дивізіон легкої артилерії» (33 Wileński Dywizjon Artylerii Lekkiej).

31 серпня 1939 року почалася мобілізація дивізіону, який за планом повинен був розгорнутися у звичайний полк легкої артилерії (кожна з батарей, фактично, ставала окремим дивізіоном). Мобілізація завершилася 6 вересня, і за наказом командування дивізіон трьома ешелонами (6-го та 7-го вересня) вирушив зі станції Вільно-Понарська через Білосток на Львів. 15 вересня 1939 року частини дивізіону (зокрема, 8-ма батарея, якої командував поручник Коженевський) приступили до оборони міста в районі вул. Личаківської, Великого та Малого Голоска. 4-а батарея дивізіону під командуванням капітана Я. Гекера з 13 вересня по 25 вересня вела бої у районі Камінки Струмилової та Рава-Руської.

Під час вересневих боїв у Львові втрати дивізіону були незначними, однак, особи, які потрапили в радянський полон, були розстріляні весною 1940-го року (серед них – командир дивізіону підполковник В. Сурин, капітани В. Будзинський, А. Красевський, К. Кункель, ад'ютант Є. Луневич, підпоручик Я. Наборовський, офіцери Є. Валюсінський та ін.).

Після маршу основного складу дивізіону на Львів, в казармах залишилися офіцери-резервісти під командуванням капітана Е. Хехлача. З них була створена 6-та артилерійська батарея, яка 19 вересня 1939 року залишила Вільно і перейшла через кордон Речі Посполитої.

Фонд складається з 15 особових справ (які містять кваліфікаційні листи з особовими даними, документи про фахову підготовку, характеристики, довідки, розписки) польських офіцерів та колекції кваліфікаційних анкет офіцерів-резервістів (32 особи) за 1921-1939 рр.

У ЦДІАЛ документи 33-ого дивізіону легкої артилерії у м. Вільно надійшли з Львівського обласного державного архіву у 1951 році разом з фондом 580 «Управління української військової станиці інтернованих військ УНР, м. Каліш». У 1964 році документи дивізіону були виділені в окремий фонд, який помилково названий «Командування 30-го полку польової артилерії». У 2018 році під час удосконалення фонду були уточнені назва фондоутворювача, роки його існування, заголовки справ та крайні дати документів¹.

Підстава: 1. документи фонду;

2. Zarzycki Piotr. 33 Wileński Dywizjon Artylerii Lekkiej// Zarzys historii wojennej pulkow polskich w kampanii wrzesniowej. Pruszkow, 1998, s. 33;

3. Wawrzyński T. Akta oddziałów kawalerii i artylerii 1918-1939 / Biuletyn Wojskowej Służby Archiwalnej, 1978, nr 8-9, s. 105-127 /режим доступу:

https://caw.wp.mil.pl/plik/file/biuletyn/b8_9/b_8_9_9.pdf

4. Wawrzyński T. Akta brygad i grup artylerii 1919-1939 / Biuletyn Wojskowej Służby Archiwalnej, 1974, nr 6, s. 35-47. /режим доступу: : https://caw.wp.mil.pl/plik/file/biuletyn/b6/b_6_4.pdf

Начальник відділу
довідкового апарату та обліку документів

Г. Л. Громова

¹ Документи 33-ого дивізіону легкої артилерії у Вільно зберігаються також у Центральному військовому архіві Республіки Польща (Варшава-Рембертув). Детальніше див.: Tadeusz Wawrzyński. Akta oddziałów kawalerii i artylerii 1918-1939. / режим доступу: https://caw.wp.mil.pl/plik/file/biuletyn/b8_9/b_8_9_9.pdf

ЗАТВЕРДЖУЮ
 Директор ЦДІА України, м. Львів
 .....Д. І. Пельц
 "... 06..." грудня 2018 року

№ з/п	Заголовки справ	Крайні дати	К-ть аркушів	Мова документів
Особові справи польських офіцерів				
1	Будзинський Вітольд Юзеф / Budzyński Witold Józef	1922-1939	64	пол.
2	Валюсінський Єжи Северин / Walusiński Jerzy Seweryn	1937-1938	5	пол.
3	Гекер Януш Мар'ян / Hecker Janusz Marjan	1925-1938	38	пол.
4	Голофіт Болеслав / Gołofit Bolesław	1927-1938	29	пол.
5	Загурний Болеслав / Zagórny Bolesław	1929-1938	28	пол.
6	Зайончекевич Збігнєв / Zajączkiewicz Zbigniew	1933-1938	7	пол.
7	Квятковський Здзіслав Ян / Kwiatkowski Zdzisław Jan	1933-1938	6	пол.
8	Коженєвський Вацлав / Korzeniewski Waclaw	1933-1938	15	пол.
9	Краєвський Альфонс Роман / Krajewski Alfons Roman	1925-1938	39	пол.
10	Кункель Кароль / Kunkiel Karol	1921-1938	40	пол.
11	Луневич Євгеній / Łuniewicz Eugeniusz	1934-1938	13	пол.
12	Мулярський Францішек / Mularski Franciszek	1922-1938	46	пол.
13	Наборовський Ян Северин / Naborowski Jan Seweryn	1933-1938	6	пол.
14	Олешек Міхал Целестин / Oleszek Michał Celestyn	1930-1938	25	пол.
15	Хехлач Євгеній Антоній / Chechłacz Eugeniusz Antoni	1921-1938	51	пол.
16	Кваліфікаційні листи офіцерів-резервістів з прізвищами на літери «В-Е, З, К-С, Ф, Ч»	1922, 1931-1938	64	пол.
17	Старий інвентарний опис	1964	4	укр.

В опис внесено 17 (сімнадцять) справ з № 1 до № 17.

Начальник відділу
 довідкового апарату та обліку документів

Г. Л. Громова

2018 рік

СХВАЛЕНО
 Протокол засідання ЕПК
 _06.12.2018_ № _5_

Завідувач сектору зберігання

О. А. Іваськів